

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive Research) เพื่อศึกษาเวลาที่ใช้ในการปฏิบัติบทบาทอาจารย์พยาบาล และศึกษาการบริหารเวลา ของอาจารย์พยาบาล มีขั้นตอนการดำเนินงาน ดังนี้

ประชากร

ประชากรในการวิจัยเป็นอาจารย์พยาบาลในสถาบันการศึกษาพยาบาลทั้งภาครัฐ และเอกชนที่ไม่ใช่ผู้ที่ดำรงตำแหน่งทางการบริหารสถาบันการศึกษา อันได้แก่ คณบดี รองคณบดี ผู้อำนวยการ หัวหน้าภาควิชาฯ หัวหน้าแผนกวิชาฯ หัวหน้าฝ่ายฯ หัวหน้าสาขาฯ หัวหน้างานฯ และ หัวหน้าหมวดวิชาฯ เป็นต้น และเป็นสถาบันการศึกษาที่มีการศึกษาตั้งแต่ระดับปริญญาตรีขึ้นไป และมีสถานที่ตั้งอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร โดยมีทั้งหมด 6 สังกัด 15 สถาบัน มีจำนวนอาจารย์พยาบาลทั้งหมด 744 คน ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนอาจารย์พยาบาล จำนวนสถาบันการศึกษา จำแนกตามสังกัด

สังกัด	จำนวนสถาบัน (แห่ง)	จำนวนอาจารย์พยาบาล (คน)
ทบวงมหาวิทยาลัย	2	266
วิทยาลัยพยาบาลทหารตำรวจ	4	110
กรุงเทพมหานคร	1	62
กระทรวงสาธารณสุข	1	67
องค์การการกุศล	1	65
ภาคเอกชน	6	174
รวม	15	744

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง ได้ดำเนินการเป็นขั้นตอนดังนี้

1. การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตาม Yamane ที่ระดับความเชื่อมั่น 95 % และยอมให้ความคลาดเคลื่อนได้ $\pm 7\%$ ได้กลุ่มตัวอย่างมีขนาด 186 คน

2. แบ่งกลุ่มตัวอย่าง เพื่อให้ได้ สถาบันการศึกษาพยาบาลที่เป็นตัวแทนแต่ละสังกัด โดยวิธีจับสลากเลือกมาสักัดละ 1 แห่ง คือ

ทบวงมหาวิทยาลัย	ได้แก่	ภาควิชาพยาบาลศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ รามธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล
วิทยาลัยพยาบาลทหารตำรวจ	ได้แก่	วิทยาลัยพยาบาลตำรวจ
กรุงเทพมหานคร	ได้แก่	วิทยาลัยพยาบาลเกื้อการุณย์
กระทรวงสาธารณสุข	ได้แก่	วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี กรุงเทพฯ
องค์การการกุศล	ได้แก่	วิทยาลัยพยาบาลสภากาชาดไทย
ภาคเอกชน	ได้แก่	วิทยาลัยกรุงเทพคริสเตียน

3. นำอาจารย์พยาบาลจากสถาบันการศึกษาพยาบาล ทั้ง 6 แห่ง มาสุ่มตัวอย่าง ประชากรแบบง่าย (Simple Random Sampling) โดย คำนวณหาจำนวนตัวอย่างประชากร แต่ละสถาบันการศึกษาตามสัดส่วนประชากรจริง ของอาจารย์พยาบาลในสถาบันการศึกษาพยาบาล แต่ละสังกัดได้ตัวอย่างประชากร ดังแสดงไว้ในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามสถาบันการศึกษาพยาบาล

สถาบันการศึกษาพยาบาล	กลุ่มตัวอย่าง
ภาควิชาพยาบาลศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์รามธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล	66
วิทยาลัยพยาบาลทหารตำรวจ	28
วิทยาลัยพยาบาลเกื้อการุณย์	16
วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี กรุงเทพฯ	17
วิทยาลัยพยาบาลสภากาชาดไทย	16
คณะพยาบาลศาสตร์ วิทยาลัยคริสเตียน	43
รวม	186

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์และแบบบันทึกเวลา ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง อย่างละ 1 ชุด มีขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ ดังนี้

1. ศึกษาลักษณะกิจกรรมต่าง ๆ ที่อาจารย์พยาบาลปฏิบัติ โดยศึกษาจากตำราวารสาร เอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับภารกิจ และบทบาทหน้าที่ของอาจารย์พยาบาล ทั้งในและต่างประเทศ แล้วนำข้อมูลที่ได้มาใช้เป็นแนวทางในการกำหนดกิจกรรมการปฏิบัติ บทบาททั้ง 7 ด้าน ของอาจารย์พยาบาล และดำเนินการสร้างแบบสอบถามความคิดเห็นการลำดับความสำคัญของแต่ละกิจกรรมในการปฏิบัติบทบาทของอาจารย์พยาบาล

2. ศึกษาจากเอกสาร ตำรา และบทความต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารเวลาทั้งในและต่างประเทศ แล้วนำข้อมูลที่ได้มาใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์ การบริหารเวลาในการปฏิบัติบทบาทของอาจารย์พยาบาล และแบบบันทึกเวลา ในการปฏิบัติกิจกรรมที่เป็นบทบาทของอาจารย์พยาบาล

ลักษณะของเครื่องมือ

ชุดที่ 1 แบบสอบถามความคิดเห็นการลำดับความสำคัญของแต่ละกิจกรรมในการปฏิบัติบทบาทของอาจารย์พยาบาล แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามสถานภาพของอาจารย์พยาบาล ได้แก่ อายุ วุฒิการศึกษาสูงสุด ประสบการณ์การทำงาน สถานภาพสมรส และสังกัด

ตอนที่ 2 แบบสอบถามการลำดับความสำคัญของแต่ละกิจกรรม ในการปฏิบัติบทบาทของอาจารย์พยาบาล แบ่งออกเป็น 7 ด้าน คือ

บทบาทด้านการสอน มีรายการกิจกรรม จำนวน 15 ข้อ

บทบาทด้านการปกครองและกิจการ มีรายการกิจกรรม จำนวน 10 ข้อ

บทบาทด้านวิจัย เขียนบทความ หรือตำรา มีรายการกิจกรรม จำนวน 7 ข้อ

บทบาทด้านบริการวิชาการแก่สังคม มีรายการกิจกรรม จำนวน 5 ข้อ

บทบาทด้านวิชาชีพ มีรายการกิจกรรม จำนวน 6 ข้อ

บทบาทด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม มีรายการกิจกรรม จำนวน 5 ข้อ

บทบาทด้านอื่น ๆ มีรายการกิจกรรม จำนวน 2 ข้อ

ลักษณะของแบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประเมินค่า (Rating scale) 3 ระดับ
ตั้งในคือ

สำคัญมาก	หมายถึง	อาจารย์พยาบาลเห็นว่ากิจกรรมนั้นสำคัญมาก	ควรปฏิบัติ
		กิจกรรมนั้นแน่นอน	
สำคัญพอควร	หมายถึง	อาจารย์พยาบาลเห็นว่ากิจกรรมนั้นสำคัญพอควร	ควรจะ
		ปฏิบัติกิจกรรมนั้น	เมื่อมีเวลา
สำคัญน้อย	หมายถึง	อาจารย์พยาบาลเห็นว่ากิจกรรมนั้นสำคัญน้อย	ไม่จำเป็นต้อง
		ปฏิบัติ	

เกณฑ์การให้คะแนน

สำคัญมาก มีค่าเท่ากับ 3 คะแนน

สำคัญพอควร มีค่าเท่ากับ 2 คะแนน

สำคัญน้อย มีค่าเท่ากับ 1 คะแนน

ชุดที่ 2 แบบสัมภาษณ์ การบริหารเวลาในการปฏิบัติบทบาท ของอาจารย์พยาบาล
แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 กิจกรรมการบริหารเวลาในการปฏิบัติบทบาทของอาจารย์พยาบาล
แบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ

1. การวางแผนการใช้เวลา มีรายการกิจกรรม จำนวน 10 ข้อ
2. การควบคุมการใช้เวลา มีรายการกิจกรรม จำนวน 8 ข้อ
3. การประเมินผลการใช้เวลา มีรายการกิจกรรม จำนวน 4 ข้อ

ลักษณะของแบบสัมภาษณ์ เป็นมาตราส่วนประเมินค่า (Rating scale) 5 ระดับ
ดังนี้คือ

ปฏิบัติทุกครั้ง	หมายถึง	อาจารย์พยาบาลปฏิบัติกิจกรรม ในข้อคำถามนั้นเป็นประจำ ทุกครั้ง
ปฏิบัติมาก	หมายถึง	อาจารย์พยาบาลปฏิบัติกิจกรรมในข้อคำถามนั้นบ่อยครั้ง แต่ ไม่ทุกครั้ง
ปฏิบัติปานกลาง	หมายถึง	อาจารย์พยาบาลปฏิบัติกิจกรรมในข้อคำถามนั้นบ้างแต่ไม่บ่อย
ปฏิบัติน้อย	หมายถึง	อาจารย์พยาบาลปฏิบัติกิจกรรมในข้อคำถามนั้นน้อยหรือเกือบ ไม่มี
ไม่ได้ปฏิบัติ	หมายถึง	อาจารย์พยาบาลไม่ได้ปฏิบัติ ในข้อคำถามนั้น

เกณฑ์การให้คะแนน

ปฏิบัติทุกครั้ง	มีค่าเท่ากับ	4	คะแนน
ปฏิบัติมาก	มีค่าเท่ากับ	3	คะแนน
ปฏิบัติปานกลาง	มีค่าเท่ากับ	2	คะแนน
ปฏิบัติน้อย	มีค่าเท่ากับ	1	คะแนน
ไม่ได้ปฏิบัติ	มีค่าเท่ากับ	0	คะแนน

ตอนที่ 2 ปัญหาและข้อเสนอแนะเทคนิคในการบริหารเวลา ของอาจารย์
พยาบาล มีลักษณะเป็นข้อคำถามปลายเปิด จำนวน 3 ข้อ

ชุดที่ 3 แบบบันทึกเวลา ในการปฏิบัติบทบาทของอาจารย์พยาบาล มีลักษณะประกอบด้วยช่องตารางบันทึกเวลา และช่องตารางบันทึกกิจกรรมที่ปฏิบัติตามบทบาทต่าง ๆ ของอาจารย์พยาบาล ในแต่ละวัน เป็นระยะเวลา 2 สัปดาห์

การหาความตรงของเครื่องมือ

ผู้วิจัยนำเครื่องมือที่สร้างขึ้นให้ผู้ทรงคุณวุฒิทางการศึกษาพยาบาล จำนวน 10 ท่านโดย

เป็นผู้บริหารการศึกษาพยาบาล จำนวน 5 ท่าน และเป็นอาจารย์พยาบาล จำนวน 5 ท่าน (รายชื่ออยู่ในภาคผนวก) เป็นผู้ตรวจสอบ และพิจารณาให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้มีความถูกต้องสมบูรณ์ในด้านความตรงของเนื้อหา (Content Validity) โดยการกำหนดเกณฑ์ในการตัดสินคือ ผู้ทรงคุณวุฒิ 7 ใน 10 ท่าน มีความคิดเห็นตรงกันจะถือว่ามีความตรงตามเนื้อหา ส่วนข้อที่ไม่ได้ตามเกณฑ์ ผู้วิจัยได้นำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ และเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อปรับปรุงแก้ไข ก่อนนำไปทดสอบใช้

การหาความเที่ยง (Reliability)

ผู้วิจัยได้หาความเที่ยงของเครื่องมือ โดยการนำเครื่องมือไปทดลองใช้กับอาจารย์พยาบาลคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล จำนวน 30 คน แล้วนำมาคำนวณหาความเที่ยง โดยใช้วิธีของ Cronbach'Coefficient Alpha ได้ค่าความเที่ยงของแบบสอบถาม ตอนที่ 2 และแบบสัมภาษณ์ ตอนที่ 1 เท่ากับ 0.85 และ 0.82 ตามลำดับ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูล มีขั้นตอนดังนี้

1. ผู้วิจัยจัดเตรียมผู้ช่วยวิจัยไว้ช่วยในการสัมภาษณ์ แจกแบบสอบถาม และแบบบันทึกเวลาและนำข้อมูลกลับคืนผู้วิจัย จำนวน 3 คน โดยชี้แจงและทำความเข้าใจเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ลักษณะของเครื่องมือต่าง ๆ และวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ในการวิจัยครั้งนี้อย่างละเอียด
2. ผู้วิจัย/ผู้ช่วยวิจัย แนะนำตัวแจ้งให้ผู้ที่จะให้สัมภาษณ์ ทราบถึงหัวข้อเรื่องที่จะทำการสัมภาษณ์ และวัตถุประสงค์ของการวิจัย พร้อมทั้งขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูล เพื่อให้ได้ข้อมูลตรงกับความเป็นจริง ในการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยขออนุญาตใช้เครื่องบันทึกเสียงขณะสัมภาษณ์เพื่อการรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์เนื้อหาในคำถามปลายเปิด
3. ก่อนทำการสัมภาษณ์ ผู้วิจัย/ผู้ช่วยวิจัย ได้ทบทวนความเข้าใจรายละเอียดต่าง ๆ ของแบบสัมภาษณ์ทุกครั้ง พร้อมทั้งจัดเตรียมเครื่องบันทึกเสียง และตลับเทป ให้อยู่ในสภาพที่ต้องใช้งานได้ทันที
4. ผู้วิจัย/ผู้ช่วยวิจัย ทำการสัมภาษณ์อาจารย์พยาบาล ตามวันและเวลาที่ได้นัดหมาย

ไว้ล่วงหน้าแล้ว โดยพูดคุยเพื่อทำความเข้าใจก่อนการสัมภาษณ์จริง

5. แบบสอบถาม และแบบบันทึกเวลา ผู้วิจัย/ผู้ช่วยวิจัย มอบให้กับอาจารย์พยาบาล เมื่อสัมภาษณ์เสร็จ พร้อมทั้งแนะนำ การตอบแบบสอบถาม และการบันทึกเวลาที่ใช้ในการปฏิบัติกิจกรรมด้านต่าง ๆ โดยบันทึกเวลาเริ่มต้นและสิ้นสุดของแต่ละกิจกรรม เป็นชั่วโมงกับนาที ตลอดทั้งวันใน 24 ชั่วโมง เป็นระยะเวลา 2 สัปดาห์ ผู้วิจัยแจ้งวันเวลาเริ่มต้นและวันเวลาสิ้นสุดของการบันทึกเวลา พร้อมทั้งวันเวลาที่จะมาเก็บแบบสอบถาม และแบบบันทึกเวลาด้วยตนเอง ให้อาจารย์พยาบาลทราบ

6. ผู้วิจัยใช้เวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งหมด ประมาณ 3 เดือน ตั้งแต่วันที่ 30 พฤศจิกายน 2538 ถึง วันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2539 จำนวนแบบสอบถามและแบบบันทึกเวลาที่ส่งไปทั้งหมด 186 ฉบับ ได้รับคืนฉบับสมบูรณ์ 147 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 79.0

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS (Statistic Package for the Social Science) ดังนี้

1. ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพส่วนบุคคล วิเคราะห์โดย แจกแจงความถี่ และคำนวณค่าร้อยละ
2. ข้อมูลเกี่ยวกับการลำดับความสำคัญของบทบาทของอาจารย์พยาบาล วิเคราะห์โดยการคำนวณค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
3. ข้อมูลเกี่ยวกับปริมาณเวลาที่ใช้ในการปฏิบัติบทบาทของอาจารย์พยาบาล เป็นหน้าที่วิเคราะห์ดังนี้
 - 3.1 ปริมาณเวลาที่ใช้ในการปฏิบัติบทบาทของอาจารย์พยาบาล ตามลำดับความสำคัญ วิเคราะห์โดย การคำนวณค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
 - 3.2 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยปริมาณเวลาที่ใช้ ในการปฏิบัติบทบาทของอาจารย์พยาบาล ตามลำดับความสำคัญ จำแนกตาม อายุ ประสบการณ์การทำงาน และสังกัด โดยวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way Analysis of Variance) และทดสอบความแตกต่างรายคู่ ด้วยวิธีของ เชฟเฟ่ (Scheffe's test for possible Comparison)
 - 3.3 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยปริมาณเวลาที่ใช้ ในการปฏิบัติบทบาท ของอาจารย์

พยาบาลตามลำดับความสำคัญ จำแนกตาม วุฒิการศึกษา และสถานภาพการสมรส โดยสถิติทดสอบที (t-test)

4. ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารเวลาในการปฏิบัติบทบาทของอาจารย์พยาบาล วิเคราะห์ ดังนี้

4.1 กิจกรรมการบริหารเวลาในการปฏิบัติบทบาทของอาจารย์พยาบาล วิเคราะห์ โดย การคำนวณค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4.2 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย คะแนนการปฏิบัติกิจกรรมการบริหารเวลา ในการปฏิบัติบทบาทของอาจารย์พยาบาล จำแนกตามอายุ ประสบการณ์การทำงาน และสังกัด โดย วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way Analysis of Variance) และทดสอบความแตกต่างรายคู่ ด้วยวิธีของ เชฟเฟ่ (Scheffe's test for all possible Comparisons)

4.3 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย คะแนนการปฏิบัติกิจกรรมการบริหารเวลา ในการปฏิบัติบทบาทของอาจารย์พยาบาล จำแนกตาม วุฒิการศึกษา และ สถานภาพการสมรส โดย สถิติทดสอบที (t-test)

4.4 ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหา และข้อเสนอแนะเทคนิคในการบริหารเวลา ในการปฏิบัติบทบาทของอาจารย์พยาบาล วิเคราะห์โดย แจกแจงความถี่ และคำนวณค่าร้อยละ